Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 100. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 29-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 100. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, APRIL 29, 1921. — THREE CENTS

Зусилля відвернути страйк морських робітників.

НАЗНАЧЕНО ПОСЛІДНУ КОНФЕРЕНЦІЮ МЕЖИ ВЛАСТИТЕЛЯМИ І РОБІТНИКАМИ.

ВАШІНГТОН, 27. цвітня. — Щоби відвернути страйк морських робітників, котрий викликують властителі кораблів обнижуючи заплату робітникам, адмірал В. С. Бенсон, голова федеральної корабельної ради, скликав на пятницю нову конференцію межи представителями кораблів та робітниками. Нинішна конференція не довела до ніякого висліду. З огляду на те, що секретар юнії моряків заявив, що він предложить ще одну пропозицію на слідуючій конференції, обі сторони висказують надію, що непорозумінне ще дасться полагодити та що в той спосіб заповіджений на 1. мая страйк буде відкликаний.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗА ЗНИЖЕННЄМ ЗАПЛАТИ, АЛЕ НЕ ЗА ТАКИМ, ЯКОГО ЖАДАЮТЬ КАПІТАЛІСТИ.

Американський уряд через адмірала Бенсона заявив, що він стоїть на тім, що робітники повинні приняти знижку заплати 15 процент, себто два рази менчу, як пропонують предприемці. Кромі сего він заявився за усуненнем заплати за овертайм та за признанием „замкненої шапи".

ЮНІЙНИЙ ЕКОНОМІСТ ВИКАЗУЄ, ЯК ЗЕЛІЗНИЦІ МОГЛИБИ ОЩАДЖУВАТИ ВЕЛИКІ СУМИ.

ШІКАГО, 27. цвітня. — Лок, економіст зелізничих юній, предложив нині федеральній зелізничій раді дальші докази на те, що американські зелізниці моглиби ощаджувати великі суми при належитім заряді. Виказавши попередно, що зелізниці розтрачують річно понад один біліон долярів через нерозумну господарку, робітничі юнії доказують нині, що зелізниці моглиби заощадити дальших 250 міліонів, або чверть біліона, долярів, якби завели в себе новочасні способи заряду предприемством.

Економіст зелізничих юній обчислив, що великі американські зелізниці видали послідного року на кошта перевозу 6 біліонів долярів. За сі гроші вони перевезли 47 біліонів пасажирів (коли за пасажира уважається одну особу, перевезену одну милю) та 450 біліонів тон тягару на одну милю. Юнійний представитель доказує, що сю службу можна зробити далеко дешевше при відповіднім заряді.

КОНҐРЕС ТОРГОВЕЛЬНИХ ПАЛАТ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВІН НЕ ПІДПОМАГАЄ РУХУ ЗА „ОТВЕРТОЮ ШАПОЮ".

АТЛЕНТИК СИТІ, 27. цвітня. — Тут відбувається річна конференціях всіх торговельних палат Злучених Держав. Перед конференцією виступали бесідники на ріжні справи, які тепер ворушать населенне Злучених Держав. Предсідатель обрад Джосеф Дефріс заявив в своїй промові, що торговельні палати не ведуть ніякої зорганізованої акції за „отвертою шапою" проти домагань робітничих юній, як се часто їм закидають юнійні провідники.

СЕНАТОР КРИТИКУЄ ОСТРО ПІКЛОВАННЄ УРЯДУ ХОРИМИ ЖОВНІРАМИ.

ВАШІНГТОН, 27. цвітня. — Сенатор Волш з Месечузетс виступив нині з острою критикою поступовання уряду супроти американських жовнірів, потерпівших у війні. Він закидав, що всі три бюра, зорганізовані урядом для помочи хорим та покалічілим жовнірам, не дописали в своїй діяльности. Він обжаловував уряд, що бувші жовніри, вийшовши з армії, не мали обезпечення на случай хороби; що уряд зовсім занедбав жовнірів, які терпіли в наслідок війни на ріжні умові хороби; що інвалідів великої війни зібрано в так званих шпиталях, яких жадна шануюча себе суспільність не уживалаби на держанне там звірят.

Як сенатор скінчив свою промову, майже вся ґалерія почала бити оплески, а сенатори сиділи сумні, не протестуючи проти його уваг. Лише сенатор Померін з Огайо спитав, чи Волш вніс резолюцію на розслідженне сих надужить, а коли дістав відповідь, що такої резолюції ще не внесено, заявив, що таке слідство конче потрібне. Сенатор Волш каже, що він приготовив ряд законопроектів, щоби запобігти на будуче подібним зловжиткам.

ЗНОВ ВІДЛОЖЕНО МИРОВУ РЕЗОЛЮЦІЮ.

ВАШІНГТОН, 27. цвітня. — Дебата над мировою резолюцією сенатора Накса почнеться завтра і резолюція правдоподібно перейде ще до тижня. Сенатор Лодж, один з провідників републиканців, казав, що він не знає імени ані одного сенатора, котрий хотівби говорити до сеї резолюції, а провідник демократів в сенаті, сенатор Андервуд, заявив, що його партія не буде хапатися ніяких парляментарних средств, щоби опізнити ухвалу резолюції.

ДОМАГАЄТЬСЯ ВИЦОФАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСК З НІМЕЧЧИНИ.

ВАШІНГТОН, 27. цвітня. — Сенатор Фиш, републиканець з Ню Йорку, вніс резолюцію за вицофаннем американських війск з Німеччини, котру то резолюцію мають зараз взяти під обради, як буде ухвалена мирова резолюція сенатора Накса, на основі котрої війна з Німеччиною має бути проголошена за покінчену.

НА ПОМІЧ КОМІРНИКАМ.

ВАШІНГТОН, 26. цвітня. — Конґрес пробує візвати американський уряд на поміч комірникам, загроженим браком домів та високим рентом.

Сенатор Колдер з Ню Йорку вніс в сенаті резолюцію за розведеннем слідства над недостачою мешкань по Злучених Державах та за урядженнем державного бюра посередництва в наймі мешкань. Подібну резолюцію в палаті послів вніс конґресмен Тинкгем з Месечузетс. Його внесенне зміряє до того, щоби федеральне правительство давало інформації, помагаючі рухови за будовою домів. Обі палати відослали внесення до специяльних комітетів.

НЮЙОРСЬКІ ФАРМЕРИ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ.

В місті Ютика в стейті Ню Йорку відбувалася у второк конференція фармерів нюйорського стейту, звязаних в Лігу Молочарів стейту Ню Йорк. Ліга каже, що вона уже має підписи 50,000 фармерів, котрі зобовязалися належати до молочарського кооперативного союза, котрий має обєднати всіх фармерів, котрі годують корови для молочарських цілий. Ся ліга має власне почати кампанію, щоби до неї приєднати других фармерів.

ОЗЕРО ВІДАЄТЬСЯ В МІСТО.

Води озера Мішіґен відаються в місто Мілвокі, в стейті Вісканзин. Гнані бурею, що тревали цілий понеділок, филі підривають південну часть міста так, що висунені до озера доми опинилися нагло над глибиною на 100 стіп. За один день озеро урвало 45 стіп суші. З декотрих домів половина уже завалилася в глибини озера.

БОРОТЬБА В АМЕРИКАНСЬКІЙ СОЦІЯЛІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

Приготовляючися до близької конвенції соціялістичної партії, американські соціялісти завели межи собою завзяту боротьбу за те, що має партія постановити в справі приступлення до Третого Інтернаціоналу в Москві, котра то справа має бути головною темою обрад партійної конференції. Партійний комітет для межинародної злуки предложив під голосованнє конференції три резолюції: Перша резолюція заявляється за безусловним послухом для Третого Інтернаціонала; за сею резолюцією стоїть журналіст Енґдел. Друга резолюція, за котрою станула більність комітету, заявляється за приступленнем до московського інтернаціоналу зі застереженнем; на чолі сего руху стоїть Морис Гилквит. Трета резолюція радить відорватися від межинародної злуки з другими партіями і подбати наперед за сильний соціялістичний рух в Злучених Державах; за сею резолюцією стоїть ґрупа Віктора Берґера, котрий був першим соціялістичним конґресменом в американськім конґресі.

На шпальтах соціялістичних газет ведеться горячо боротьба межи прихильниками сих трох напрямів. В однім з послідних чисел офіціяльного органу партії „Ди Ню Йорк Кол", бувший асемблимен Л. Волдман підчеркує, що соціялістична партія послідними часами стратила богато з давного ідеалізму і страшно озвіріла. Він каже, що серед партії розсілося „московське божевілле", котре розриває партію.

ПРОТИ ПРАЦІ ДІТИЙ.

У Вашінгтоні відбувається національний конґрес товариства материй та учителів-родичів. У второк конґрес займався справою наймання дітий в промислі. По довгій дебаті ухвалено резолюцію, в котрій кажеться, що діточа праця являється злочинним та варварським пережитком. Друга часть резолюції взиває членів товариства, котрий має бути понад 250,000 в 42 стейтах, щоби вони доложили своїх старань, щоби по ріжних стейтах ухвалено закони проти вживання дітий по фабриках та щоби виконувано ті закони, які уже є ухвалені.

РАДЯТЬ ПЛАТИТИ ВЯЗНЯМ ЗА РОБОТУ.

Як доносять з Вашінґтону, новий ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті думає завести новість по ріжних федеральних тюрмах, почінаючи з тюрми в Атланті в Джорджії. Хоче він, щоби вязням плачено бонус за роботу. Так, приміром, бонус ткачів має виносити 2 центи від кождого виробленого ярду сукна.

Догерті каже, що се буде великою заохотою для роботи для вязнів. „Тепер вязень виходить з тюрми зі зелізничим тикетом до свого дому, з одежою та 10 долярами. Се його далеко не заведе. При помочи нової системи ми можемо зробити щось доброго і для вязня і для держави, котра буде мати більше виробів від охочих до праці вязнів, як має тепер".

Як обчисляє ґенеральний прокуратор, вязні одержувалиби від 2.50 до 3 долярів на тиждень. Держава вложилаби в се коло 150,000 долярів свого гроша, з якого вона діставалаби коло 5 процент доходу.

СОВЄТСЬКА ПРЕСА ПРО БРАК ОПАЛУ В РОСІЇ.

„Московська Правда", з 12. лютого 1921, доносить, що петроградський совет видав наказ на підставі якого з днем 15. лютого 1920 року з браку опалу зачинено в Петрограді 64 промислові заводи в яких працювало 27,487 робітників. Сим способом совет думає місячно ощаджувати 620,000 пудів опалового матеріялу.

„Петроградська Правда" подає що петроградському совєтови предложено звіт в якім сказано що через брак опалу спиниться зелізничий рух на зелізницях петроградської области. Як справа з опалом не поліпшиться, то комунікація припиниться також і на так звані Николаевські зелізниці де вже від давна відчувається брак опалу і через те тягарові потяги на згаданій зелізниці проїздять лише 5 верств на годину. У привіліованому тягаровому потягови, що перевозять поживу і опал треба 5 день часу щоби переїхати з Петрограду до Москви яка есть віддалена від Петрограду 404 американських миль. На 90,000 вагонів опалу, якого мала в лютім достарчити Петроградови, згадана зелізниця до половини лютого, до Петрограду привезено всего 114 ваґонів. На північно-західній зелізниці, через брак опалу потяг переїздить лише три рази на тиждень. Причиною браку опалу есть то, що минувшого року в Росії збудовано 30,000 верств нових зелізних доріг, а не побільшено запасів опалу потрібного для удержання на них зелізнодорожної комунікації.

БОЛЬШЕВИКИ ВИВОЗЯТЬ УКРАЇНСЬКУ ІНТЕЛІҐЕНЦІЮ З УКРАЇНИ.

ВІДЕНЬ, 5. цвітня. — Українська Пресова Служба повідомляє з Тарнова (на Мазурщині): З метою знищення українських політичних партій і національних орґанізацій большевицька влада масово вивозить українську інтеліґенцію до північних ґуберній Росії, головно до архангельської ґубернії. В самому тільки 1921 р. вивезено вже з міста Киева поверх 2600 осіб.

БУВШИЙ ПРЕМІЄР УКРАЇНИ ГОЛУБОВИЧ ПЕРЕД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ТРИБУНАЛОМ.

ВІДЕНЬ, 5. цвітня. — Українська Пресова Служба повідомляє з Тернополя: Бувший президент міністрів У. Н. Р. Всеволод Голубович станув перед большевицьким трибуналом в Харкові обжалований за заключенне в 1918 році мира в Берестю Литовському.

НЕДОЛЯ В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

ВІДЕНЬ, 6. цвітня. — Українська Пресо Служба повідомляє з Гелсінґфорсу, столиці Фінляндії: По звідомленню втікачів з Росії нужда серед населення, особливо серед женщин і дітий осягнула кульмінаційну точку. Каліки і ідіоти, се щоденні явища. Відсоток смертних випадків перевисшає 15 разів звичайну норму.

СЕЛЯНИ НА УКРАЇНІ СІЮТЬ МАЛО ЗБІЖА.

ВІДЕНЬ, 5. цвітня. — Українська Пресова Служба повідомляє зі Львова: Найблизщі жнива на Україні будуть мати катастрофальний вислід. В осени м. р. і на весні с. р. на загал не управлено більше рілі як тільки 20% з нормального.

ПРОДУКЦІЯ ПШЕНИЦІ В РУМУНІЇ.

По тяжких трудах експерти хліборобства зібрали статистику продукції пшениці в Румунії, котра показує, що сегорічний збір пшениці не дорівнає навіть половині передвоєнної продукції. Стара Румунія, Бесарабія, яка перед війною належала до Росії і числилася найбогатшою хліборобською провінцією та Трансильвенія, яка колись була частею Австро-Угорської монархії, разом продукували 174,000,000 бушлів пшениці, Сегорічний збір пшениці в згаданих хліборобських краях облічують лище на 93,000,000 бушлів. Головною причиною такої малої продукції в сім році есть те, що богато урожайної землі лежить облогом. Приміром в Басарабії перед війною рільники звичайно управляли під озиму пшеницю 1,106,000 акрів землі, а сего року оброблено лише 550,000 акрів. В Трансильвенії перед війною хлібороби пересічно обсівали озимою пшеницею 350,000,000 акрів землі, а сего року навіть половини з того не засіяно.

Світова війна погано підкопала стан рільництва в краях східно-полудневої Европи і треба ще довго ждати доки вони дійдуть до свого нормального передвоєнного стану.

Торги в справі німецького воєнного відшкодовання для аліянтів.

ФРАНЦІЯ НЕОДМІННО ВІДКИДАЄ НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ В СПРАВІ ВІДШКОДОВАННЯ.

ПАРИЖ, 27. цвітня. — Французьке правительство заявило урядово, що останнього німецького предложення, за посередництвом американського правительства, рішуго не може приняти.

Длятого французьке правительство постановило не звертатись до американського правительства, щоби прислало йому німецьку ноту, але навпаки, повідомило свого амбасадора у Вашінгтоні, Жісранда, щоби переказав американському правительству, що французьке правительство відкидає німецьке предложенне в справі воєнного відшкодовання.

ЗАЯВА ФРАНЦІЇ ПРО ЇЇ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ НІМЕЦЬКОГО ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ.

ПАРИЖ, 27. цвітня. — Французьке міністерство заграничних справ представило отсю заяву про своє становище в справі німецького воєнного відшкодовання:

1. Франція видала на війну 500 біліонів франків. Франція не мала заграничних довгів перед війною, а тепер має 84 біліони франків.

2. Мировий договір із Версалю приписує відшкодованне Франції в сумі 220 біліонів франків, се є 145 біліонів яко зворот за зроблені шкоди, а 75 біліонів на пенсії для французьких жовнірів.

3. За згодою між аліянтами усталено відшкодованне Німеччини для Франції до висоти 52%. Значить, із суми 20 біліонів золотих німецьких марок, які Німеччина мала заплатити згідно з 235 § мирового договору та з аліянтською умовою з Парижа дня 29. січня, 1921, — Франція була би одержала около 140 біліонів франків (паперових) після теперішнього курсу виміни. Се було 28% всіх французьких воєнних видатків, а 63% усього відшкодовання, яке Франція мала дістати після версальського мирового договору.

Одначе Німеччина не виконала заплати згідно з 235 § мирового договору і відкинула аліянтську умову з Парижа з 29. січня с. р.

4. Від часу підписання мира Франція видала за Німеччину такі суми: На відбудову знищених сторін Франції 32 біліони франків, на удержанне французької окупаційної армії в Німеччині 5 біліонів франків і на німецьке угля, згідно з умовою із Спа, в Бельгії, 1 біліон франків (паперових).

5. Із сум, які Німеччина винна аліянтам, згідно з мировим договором, Німеччина ще досі нічого не заплатила грішми, а лише 8 біліонів марок в товарах.

6. Справа видістання дальших сплат відшкодовання від Німеччини буде обговорена в сю суботу на аліянтській Найвисшій Раді в Лондоні.

АНГЛІЯ НЕ ВІДКИНУЛА НІМЕЦЬКОГО ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ЛОНДОН, 27. цвітня. — Британське правительство не заявилося ще проти німецького предложення в справі воєнного відшкодовання.

Натомісць воно звернулось до німецького правительства за деякими виясненнями поодиноких точок предложення.

Сей факт вважають в лондонських політичних кругах за вказівку, що британське правительство не цілком годиться з французькими поглядами про німецьке предложенне.

В англійському міністерському кабінеті погляди поділені щодо становища у справі відшкодовання. Коли більшість кабінету заняла би угодове становище, то премієр Ллойд Джордж мусів би на конференції Найвисшої Ради в Лондоні заняти інакше становище аніж се, яке тепер заняла Франція.

БЕЛЬҐІЯ ХОЧЕ ВИЯСНЕННЯ НІМЕЦЬКОГО ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ЛОНДОН, 27. цвітня. — Бельгійський міністер заграничних справ, Жаспар, заявив, що Бельгія хотіла би наперед вияснення деяких точок німецького предложення, заки могла би заявитись за ним або проти нього.

В БЕРЛІНІ МАЮТЬ ЩЕ НАДІЮ НА МИРОВУ ПОЛАГОДУ.

БЕРЛІН, 27. цвітня. — Німецький міністер заграничних справ др. Валтер Сімонс заявив в парляменті, що він наради з американськими політиками і бизнесменами, котрі стоять близко державного секретаря Гюза.

Ся його заява дала привід до толків, що істнує порозумінне між Америкою й Німеччиною щодо остаточного вирішення про воєнне відшкодованне.

Через те є в німецьких політичних кругах надії, що справа мирової полагоди з аліянтами ще не пропала, та що дасться її довершити в недалекому часі.

НІМЦІ НАРОБИЛИ ШКОДИ В ЧАСІ ВІЙНИ НА 132 БІЛІОНИ ЗОЛОТИХ МАРОК.

ПАРИЖ, 27. цвітня. — Аліянтська комісія воєнного відшкодовання усталила, що всі шкоди, за які Німеччина має заплатити відшкодованне, згідно з постановою мирового договору, виносять суму 132 біліони золотих марок.

Комісія повідомила про своє обчисленне д-ра фон Ерцена з німецької комісії воєнних тягарів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Димісія Жатковича не буде принята.

Як звісно, ґубернатор Підкарпатської України, Юрій Жаткович, подався до димісії зі свого становища ізза того, що не сповнились домагання народу Підкарпатської України, щоби всі його землі були зединені (тепер частину захопила Румунія, а другу часть Словаччина), та щоби нарід мав повну самоуправу в федеративній спілці з чеськословацькою республікою.

За своє становище він стрінув признаннє у всіх угорських Українців та також у приязних їм Чехів.

Президент Тома Ґ. Масарик, як доносять праські чеські ґазети, не прийме його резиґнації, а тимсамим признає його становище і домагання угорських Українців за слушні.

Одначе се ще справи не розвяже. Угорські Українці мусять ще вести боротьбу за осягненнє своїх найперших цілий для запевнення красшої будучини їх рідного краю.

Новий іміґраційний закон.

В американськім конґресі знов внесено закон проти іміґрації, який в своїх постановах малощо ріжниться від зложеного Вилсоном до коша законопроекта Дилинґгема, ухваленого попереднім конґресом.

Арґументи за новим законопроектом не ріжняться богато від арґументів за старим. Знов підносять старий арґумент, що сей законопроект значно облекшить теперішньому безробіттю в Америці. Се є арґумент деяких консервативних провідників американських робітничих юній. Опирається він на застарілій теорії, котрої хибність доказано наглядно уже давно, а після котрої в кождій державі є лише тілько або тілько роботи, а не більше; щоби переконатися, що ся засада хибна, вистарчить взяти під увагу лише одну обставину, що через зріст населення через іміґрацію збільшається зараз запотребованнє на поживу, одіж і всяке инче добро, потрібне до життя, а через зріст запотребовання на річи підноситься запотребованнє на працю.

З другої сторони прихильники свобідної іміґрації підносять, що небезпека великого напливу іміґрації не така велика, як се пробують змалювати застрашені прихильники замкнених границь. Про американське безробіттє знають не лише американські робітники, але й европейські, передовсім ті, що збираються їхати до Америки. На безробіттє звернуть їм увагу як не їх американські приятелі, то на всякий случай іміґраційні уряди анґлійських кольоній та іміґраційні уряди полуднево-американських републик, котрі тепер розвели широку аґітацію серед народів Европи, щоби звернути до себе струю іміґрації. Кромі сего скандинавські краї та Ірляндія ведуть завзяту аґітацію проти іміґрації до Америки. Зрештою, неупорядковані відносини по ріжних европейських краях не дозваляють охочим до іміґрації їхати до Америки; тут треба зачислити також трудности з пашпортами та піднесеннє ціни переїзду. Всі сі прочини зменчують значно вигляди великої іміґрації до Злучених Держав.

Як новий арґумент проти необмеженої іміґрації до Злучених Держав піднесено підчас дебат в конґресі побоюваннє перед напливом небажаних елементів, а передовсім большевиків. Що сі побоювання — чисті „страхи на Ляхи", знає кождий, хто говорив з якимнебудь іміґрантом з Европи, а з Росії специяльно. Всі вони, чим кращу мали нагоду пізнати большевиків, тим сильнійше настроені проти большевизму. Здається, не можнаби завдати сильнійшого удару большевизмови в Америці, як дозволити на поворот до Америки тим, котрих ще недавно американські власти депортували до Росії за большевизм. Навіть як упаде большевицький уряд і большевицькі комісарі стануть кивати пятами, спасаючи як мога життє перед гнівом народним, навіть тоді не буде чого боятися большевицької навали, бо тоді большевицькі комісарі, як всякі упавші боги, будуть лише відстрашаючим приміром для тих усіх ,котрим пахне комісарщина, а котрих в комуністичних партіях так богато. Боятися московських комісарів американські пани не мають чого; ніхто прецінь не зробив їм такої прислуги в розбиванню робітничого руху, як власне висланники московських комісарів.

З тих причин предложений конґресови законопроект треба уважати навіть зі становища Злучених Держав за зовсім схиблений крок.

ПОЛЬЩА ПРИМУШУЄ БЕЗПРАВНО ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДО СЛУЖБИ В ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ.

(Від власного кореспондента).

Є річи, про які все треба кричати на цілий світ. До таких річий належить поневолення народу. Бо коли нарід не кричить проти свого поневолення, то звідки світ має знати, що йому діється кривда? І тоді світ привикає до того, що неволя, в якій знаходиться якийсь нарід, є нормальним станом.

З усіх народів світа наш український нарід є тепер найбільше поневолений, найбільше покривджений. Навіть малі народи Східної й Середної Европи осягнули державну незалежність. А великий 40-міліоновий український нарід, який заселяє найбогатшу в Европі землю, розшматовують вороги-сусіди. Українська земля знаходиться під пануваннем Росії, Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини. А нема ані одного кусника української землі, де український нарід був би вільним, незалежним господарем.

Тому Українці, де вони не були би, повинні перед цілим світом протестувати проти поневолення української землі й українського народу, повинні оголошувати кождий новий злочин, кожде нове насильство своїх ворогів-гнобителів.

На один з таких злочинів, якого допускається Польща над українським нраодом в Галичині, хочу отсе звернути увагу. Сей злочин Польщі — се **насильне примушування галицьких Українців до служби в польській армії.**

Недавно Рада Ліґи Народів, до якого належать всі европейські держави антанти, богато европейських невтральних держав, деякі держави Азії, Африки, Австралії і південної Америки, виразно ствердила, що українська Галичина не належить до Польщі, що Польща держить українську Галичину тільки в военній окупації, але не має до неї ніякого права.

Иншими словами: Польща держить українську Галичину в неволі безправно, розбоєм, як злодій або розбійник держить у себе украдену або зрабовану річ.

Такий засуд видали на панування Польщі в Українській Галичині держави всіх частий світа, зорґанізовані в Лізі Народів.

Тимчасом сей злодій і розбійник Польща посуває свій розбій над українським народом Галичини до того, що силує Українців до служби в польській армії.

Власне тепер українські ґазети, які виходять в Галичині, приносять про се цілий ряд нових відомостий.

І так повітова доповняюча команда в **Самборі** розіслала до всіх громад старосамбірського повіту обіжник ч. 124/21, в якім, покликуючися на розпорядок польського міністерства військових справ, приказує зладити списи „всіх ополченців, **без огляду на народність,** себто Поляків, Русинів і Жидів, уроджених 1901, 1902 і 1903 р.", і подати ті списи найпізнійше до 13. марта 1921 евіденційному офіцирові в Старім Самборі.

Так само **греко-католицькі** парохіяльні уряди в Старосамбірськім повіті дістали обіжник, в якім приказується їм дати витяги з метрик уродження для всіх мущин, уроджених в рр. 1901, 1902 і 1903.

В **Збаразькім** повіті ходять жандарми від села до села і покликуючися на устний приказ старости забирають Українців до польського війска.

В **Тустановичах,** повіт Дрогобич, зарядив місцевий комісар Кобек, щоб усіх мешканців міста, без ріжниці народности, піддати протягом 24 годин військовому переглядови. Поліція ходить по вулицях, ловить Українців і приводить до комісаря Кобека, а той дає їм військову карту, в якій написано, що такий-то зголосився добровільно до польської армії.

Я вибрав тільки відомости з двох чисел української преси. Такі відомости приходять з усіх міст української Галичини.

Сі відомости свідчать, що польські власти силою затягають Українців до польської армії. А потім певне будуть хвалитися перед державами антанти, що галицькі Українці годяться на приналежність до Польщі, вже навіть служать у польськім війску.

Проти сього насильства Польщі над українським населенням Галичини треба як найрішучійше протестувати перед усіми державами культурного світа.

Рада Ліґи Народів ствердила, що суверенні права над українською Галичиною мають держави антанти, себто Анґлія, Франція, Італія, Злучені Держави Північної Америки і Японія. Треба домагатися, щоб ті держави поклали конець польському пануванню над українською Галичиною і дали змогу зорґанізуватися їй в незалежну державу.

Ви, Американські Українці, працюйте над сим в Америці.

Гайдельберґ, Німеччина,

7. цвітня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ЩЕ ПРО „ІСТОРИЧНУ ПОЛЬЩУ" ПАНА ДОМБСЬКОГО І ПАНА ЙОФФЕ.

Дня 3. цвітня с. р. відбувся в Кракові зїзд польських людовців західної Галичини (Мазурщини). На конґресі промовляли: віцемаршалок сойму Якуб Бойко, презес міністрів Вітос, віцеміністер Домбський і віцеміністер сойму Осєцький.

Домбський так сказав між іншим у своїй бесіді:

Маємо східну границю широко зачеркнену. Наша держава має сьогодня більше як 400.000 квадратових кільометрів. Обі сторони признали незалежність України. **Справа Східної Галичини остаточно полагоджена (?) бо Росія і Україна признали Збруч яко граничу лінію між сими державами і Польщею.** Ми з польського становища вважаємо ту справу яко остаточно і дефінітивно полагоджену. На сході дістали ми 150 тисяч квадратових кільометрів доброї землі. Треба, **щоби прийшов хлібороб** і зорав ту святу землю. **Вильна мусить (?) належати до Польщі. Справу Східної Галичини вирішив (?) договір в Ризі.** Не дамо нікому (?) мішатись до сеї справи, хочби се були не знати які могутні чинники.

З тої промови пана Яна Домбського, котрий дня 18-го марта, 1921, підписав злочинний мировий договір з большевицьким комісарем Йоффе, видно, що в нього те, що він і пан Йоффе підписав, є ненарушиме як струп на карку. Він вірить, що того, що підписав пан комісар Йоффе, ніхто вже йому не рушить ані не змінить.

Справа забору Галицької України у нього порішена вже остаточно. Пан Йоффе підписав і вже справа закінчена.

Таксамо справа Холмщини, західної Волини і Полісся.

І теж таксамо справу забору литовської столиці Вильни і західної Білоруси.

Пан Йоффе з легкої руки передав, пан Домбський взяв і справа запечатана на віки, каже Домбський і додає, що **Поляки повинні зачати тягнути походом на схід кольонізувати ті нападені ними українські, білоруські і литовські землі і віддані їм в неволю московськими комісарами.**

Впрочім, таксамо думають всі інші Ляхи, бо так їх учено цілими століттями, що вони є пани, а східні народи їх раби.

Того свого історичного „права" Лях добровільно не зречеться, особливо, як ще находить поміч у московських комісарів.

Але історія з таких історичних „прав" звичайно собі жартує, і то болючо жартує.

Зажартує вона собі і з тих історичних „прав" до 11 міліонів робітничого народу, який польські пани за підписом пана Йоффе перебрали в неволю, котра — як каже Домбський — має бути вічна.

Був час, коли 1569 року польська шляхта силувала в Люблині українську і литовську шляхту, щоби віддала їй Литву й Україну в неволю, і записала і присягнула, що та неволя має бути вічна, — а не минуло сто літ, як гетьман Богдан Хмельницький розмів ту неволю і її вічність по буйних степах України, за чим прийшов і розпад Польщі.

Тогосамого діждеться і тепер і ся нова польська неволя, а за нею також й „історична Польща", будована польськими панами і московсько-большевицькими комісарами.

СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ ЖЕРТВ ВІЙНИ В ГАЛИЧИНІ.

Делеґат Міжнародного Червоного Хреста серед Українців в Галичині.

Делеґат Міжнародного Червоного Хреста Віктор Ґлор прибув дня 2. цвітня с. р. рано з Варшави **до Львова.** Повитало його на двірці українське громадянство і дало йому приміщеннє в „Народній Гостинниці". Президент Ґлор оглянув у Львові „Український Дім Інвалідів" при ул. Софії ч. 25 і захоронку в Юрі; відтак Захист СС. Василіянок при ул. Потоцького ч. 95.

Відтак поїхав він в товаристві голови „Українського фонду для вдів і сиріт" проф. К. Студинського і д. Я. Чижа **до Зборова,** де його повитали д. Багрій і о. Постригач та інші громадяни. Просто із зелізниці поїхав президент Ґлор до знищених сіл в **Кабарівцях і Присівцях,** де мав нагоду побачити горе й нужду. **Оглянув землянки, в яких ще донині живуть жертви війни.** Цікавився кождою подробицею; розмовляв із селянами і вислухав їх жалі.

Президент говорить московською мовою, а українську добре розуміє, тому й порозуміннє було легке.

В ночі прибув до **Тернополя,** де в понеділок, дня 4. цвітня, оглянув український захист. Витали тут його д. Витошинський, проф. Боднар і д. Чубатий. По всіх захоронках діти склали наборзі імпровізовані пописи, а през. Ґлор своєю сердечностю приковував до себе дітий. Де тільки він був, складав грошеві дари на першу поміч. **Інформувався, в який спосіб роздають жертви Червоного Хреста і американські дари та висловив свої помічення старостам в Зборові і Тернополі.**

З останньої місцевости зателеграфував до Женеви, що положеннє українських дітий страшне, що населеннє живе в землянках, і що конечна негайна велика поміч.

Вечером в понеділок виїхав делеґат Ґлор до Варшави, сердечно прощаний численним українським громадянством.

Від часу побуту д-ра Фріка був се перший делеґат, який приїхав специяльно між Українців, щоби безпосередно від них дізнатись про їх потреби.

НЕЧУВАНЕ НАСИЛЬСТВО.

(З Бережан, в Галичині).

З приходом польських війск до Бережан у вересні 1920 р., по большевицькому відступі, арештовано гром. Осипа Замощака під закидом головної зради, тягано по полевих судах в Тернополі і Львові, а з тої халепи виратував його щойно розпорядок ради польських міністрів, на підставі якого передано його цивільному судови в Бережанах. По 8 днях побуту в цивільній тюрмі випущено Замощака на волю, а по місяцеви застановлено і ціле слідство.

Тої самої ночі, як передано Замощака жандармерії в цили відставлення полевому судови в Тернополі, прийшов до його жінки о 12 годині в ночі шеф дефензиви ч. 7 і заявив, що коли вона хоче мати чоловіка в дома, нехай заплатить 10.000 марок. Жінка в розпуці взяла останні річи, пішла в ночі по сусідах і ледви видістала 2.000 марок, які вручила шефови, а решту мала зложити по його звільненню. Було це звичайне натягання, бо Замощак відходив уже під полевий суд, а дефензива на другий день рано виїзджала до Камянця, про що жінка не знала.

Та по випущенню, Замощак відболів тих 8.000 марок, хоч їх досі не має спроможности віддати.

По тій дефензиві ч. 7, прийшла инша. Якийсь час дали Замощакови спокій. Нараз дня 4. лютого с. р. арештували його в ночі вдруге. При переслуханню питали його за те саме, що й перше. Не помогли толкування, що його справа вже осуджена. Держали його 4 дні при заверусі і 15 степені морозу в комірці без вікна, де як прийшла ніч, то можна було згинути з зимна і в наслідок цего відхорів він дві неділі. Ледви по 4 днях видістався на волю.

По випущенню конфінували його. Не вільно йому навіть вийти на місто, з ніким заговорити, бо сказали, що він і так лише на урльопі з огляду, що хорий. По трох днях прийшов якийсь тайний аґент до нього, признав, що він невинний, лише що є багато донесень на нього і що його мусять вивезти, одначе він все зробить, що до того не прийде. Та це буде коштувати його багато „труду" і т. д. Замощак, не розуміючи аґента, подякував йому. Пізніще приходив до Замощака заступник команданта дефензиви та заявив йому вже ясно і отверто, що зі Львова прийшов був наказ його арештування, що він їхав до Львова, що його коштувало це 1.500 марок, що він крім цего має ще і инші кошти і жадав, щоби Замощак заплатив йому за труд, бо в противнім випадку його заарештується і відставиться на Замарстинів до Львова, а так як заплатить, то не має чого боятися, бо він його боронити-ме. Замощак представив йому, що сам не має з чого жити і що його й так невинно арештовано, що він хорий. Та цей панок сказав, що Замощак не розуміється на річи і що за кілька днів буде хотіти з ним говорити, одначе буде вже за пізно.

Оттаке є з гром. Замощаком і він кличе о поміч. Звертаємо на це увагу вищих військових властей, щоби положили край цему нечуваному насильству над чоловіком, який сам живе з дня на день і є до того хорий.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Українець, Ню Йорк, Н. Й. — Каблеграма до аліянтської Найвисшої Ради може звучати так:

Galician Ukrainians residing in (тут подати місцевість) appeal to Supreme Council to liberate East Galicia from cruel Polish occupation and to restore legal Government of Ukrainian Assembly of East Galicia.

Конференція Найвисшої Ради буде в Лондоні.

Адресувати так:

ALLIED SUPREME COUNCIL
Premier David Lloyd George,
London.

Або:

ALLIED SUPREME COUNCIL
Premier Aristide Briand
London.

Хто адресує на імя анґлійського премієра Ллойда Джорджа, повинен писати по анґлійськи, а хто на імя француського премієра Бріянда, повинен писати по француськи, але може і по анґлійськи.

Під каблеграмою подати імя посилаючої орґанізації, а можна також додати й адресу.

ОРГАН АНҐЛІЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЛІҐИ НАРОДІВ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

Орган анґлійського товариства Ліґи Народів „Гедвей" в числі з марта 1921-го р. пише: Кореспондент п. Іван Петрушевич робить нас уважним, що спір Польщі з Литвою не є одиноким, нерозвязаним інтернаціональним питаннєм, яке торкається польської держави. Доля Галичини ще не рішена. Край находиться тепер під мілітарною окупацією Польщі, яка однак не одержала від коаліційних держав мандату ним завідувати. По праву, належить цей край коаліційним державам, котрим австрійське правительство передало цілу провінцію підчас розпаду Австрії. Західну область (де населення є переважно польське) передано Польщі формально. Але мілітарне положення в році 1919 стануло на перешкоді до переведення такої самої міри і відносно Східної Галичини (в котрій більшість творять Українці, індентичні по походженню, вірі і мові з населеннєм сусідної Великої України). Це було також причиною, чому дозволено Польщі заняти отсю теріторію. І треба уважними очима плядіти на цей факт, бо по достовірним звідомленням Поляки використовують своє положеннє в цей спосіб, що спроваджують до Сх. Галичини польських кольоністів і супроти місцевого населення допускаються всяких актів знущання. Треба надіятися, що з уваги на політичне положення на півдні Росії, коаліційні держави дуже скоро приступлять до дефінітивного вирішення сх.-галицького питання. Ґеографічно і етноґрафічно цей край творить з Україною цілість. Кождій спробі анексії зі сторони Поляків, більшість населення ставилаб найсильніший опер і все воно тим способом моглоби дуже легко колотити світовий спокій. Польща, яка як член Союзу Народів облудно заступається за поневоленим населеннєм у Вірменії, також повинна перш усього уважати, аби її поступовання було також бездоганне супроти населення того краю, який вона держить окупаційним способом часово і лише тому, що держави Західної Европи толєрують отсей стан.

ДИТЯЧЕ СЕРЦЕ.

Питався вітер гаю
В день ясний, весняний:
— Скажи, чи в твоїм краю
Багацько є дітий?

Гайок всміхнувся нишком
І вітрови сказав:
— У нас всі люде — діти.
Ти того ще не знав?...

— Тож як? — питає вітер.
Гайок йому на те:
— А так, що в кождій груди
Діточе серце бє!

Всі люде добрі, чесні,
І праві і згідні,
Всі люблятьcя як браття
З примірної сімї.

Немає в нас лукавих,
Немає ворогів,
Один другому кривди
Ніколи не вкоїв.

Чи молод, чи дорослий,
Чи мудрії старці,
Усі душею діти,
Всі серцем молоді.

. . . .

І ти, моя дитино,
Дитиною все будь,
Куди би не звернула
Тебе життева путь.

Хоч виростеш великий,
Змужніє твоя груды,
Хоч сивий головою,
Ти молод серцем будь!

Юра Шкрумеляк.

Львів, 1. цвітня, 1921.

ЧИ КОРИСТАТИ НАМ З НАГОДИ І ЧИ ДАТИСЯ НАМ ПІЗНАТИ?

Американська організація „Америка Ін Мейкінг" віднеслася недавню до українських товариств в місті Ню Йорку та околиці з просьбою взяти участь у виставі, що має відбутися в місяцю жовтни сего року в місті Ню Йорку.

Ціллю сеї вистави являеться показати американській суспільности, що дали Америці ріжні національні групи імігрантів, що прибули сюди від самого відкриття Америки при кінці пятнайцятого віку. Прийшло тих національностий не мало, починаючи першими імігрантами: Еспанцями, Голяндцями, Англійцями, Французами, а кінчаючи аж послідними імігрантами з полудневої та східної Европи, з котрих деякі стали іміґрувати до Америки не більше як 25 літ тому назад. Кожда з тих національностий прийшла до Америки з певними засобами своеї питомої культури. Кождий з тих народів приніс Америці якісь культурні надбання, один більші, бо в кращім положенню, другий менчі, бо самий находився в гіршім стані.

І кождий народ, живучи тут через довший час вкладав в скарбницю американської культури свої власні культурні здобутки; кождий, працював збогачуючи край матеріяльно, кождий збогачував його духову культуру. Щодо заслуг для матеріяльної культури, для богацтва Америки, то тут один народ щов другому не рівний; один давав одно, другий друге, відповідно до свого підготовлення, відповідно до складу своїх імігрантів. Одні ґрупи посвячувалися рільництву, другі передовсім торговлі, инчі організації промислу, а ще инчі фізичній роботі у фабриках. Найшлися такі ґрупи національні, які можна уважати за спеціялістів в якійсь одній галузи промислу. Те саме треба сказати й за духову культуру; тут теж один народ заслужився більше для літератури, другий для музики, третий для науки. З усіх тих надбань праці імігрантів коло матеріяльної культури повстало богацтво Америки, а з усіх надбань духової їх праці повстала американська духова культура. В той спосіб американська матеріяльна та духова культура се надбанне матеріяльної та духової праці найріжноманітнійшої національної мішанини.

Американська суспільність про се часто забуває. Не бачить заслуг поодиноких національних ґруп для американського матеріяльного та духового богацтва. Аж тепер вона починае пробуджуватися, починае добачувати заслуги ріжних національностий для Америки. Одним з вислідів того пробудження й являеться уряджение осінної вистави в Ню Йорку. Американці хочуть пізнати, що зробили для американської духової та матеріяльної культури ріжні національности імігрантів. В тій цили у великій зброївни на 34-ій вулиці буде уряджена вистава, в котрій возьме участь коло 20 національностий. Кожда нація буде мати свій відділ і в ньому вона мати-ме нагоду показати ріжними способами, які вона сама собі вибере, свою працю в Америці. Там кождій національній ґрупі дадуть свободу зробити моделі, чи виставити образи або фотоґрафії для зображення того промислу, в якім вона передовсім заслужилася. Як схоче, може навіть поставити людий і заняти їх роботою, якою велика маса людий займається в Америці. Може предложити рахунки про ріжні орґанізації, а для кращого зображення предложити діяґрами (рахунки, зображені образками). Вистава буде тревати 3 тижні. Через 3 тижні кожда нація буде мати нагоду запізнати американську суспільність зі собою.

Кромі сього кождий вечір буде посвячений для одної національної ґрупи, кождий для инчої. В той вечір дана ґрупа буде могти виступити з концертом, з музикою, співом, танцями, представленнем, промовами, чи що собі захоче.

Як видно з сеї програми американська суспільність сама дае подостатком нагоди ріжним національним ґрупам дати себе пізнати з кождої сторони. До тепер так бувало, що кожда ґрупа приходила до американської суспільности зі своїми жалями, заслугами, просьбами; тепер американська суспільність підходить до всіх національних ґруп і дае їм нагоду запізнати американську суспільність зі собою. Американці нікого не силують, нікого не тягнуть, нікого не примушують. Хто хоче, най приступае. Хто не хоче, може не брати участи.

Однак всі національности, до котрих віднісся орґанізаційний комітет, згодилися брати участь у виставі. Пристали на се національні ґрупи, заступлені великим числом людий в Ню Йорку і околиці, як Італійці, Жиди і Айриші, та невидні ґрупи, як Французи та Москалі. Пристали старі імігранти, як Еспанці та Голяндці, та нові, як Литовці та Лотиші. Будуть там брати участь і Поляки і наші „карпатороси" згодилися взяти участь як „русскі" з кількома Москалями та кількома Жидами, що також за „русских" себе видають. Чехи уже поробили великі приготовання і кажуть, що мають більше гроша, як їм потреба на виконанне того, що вони собі задумали.

Ходить ще о се, чи Українцям згодитися на участь у сій виставі. Чи знайдеться досить товариств в Ню Йорку та околиці, котрі і хотілиб піднятися роботи, потрібної для представлення тої ролі, яку Українці відограли в Америці, для зображення їх праці коло піднесення американськог богацтва і коло піднесення духової культури в Америці. Українські товариства повинніби застановитися над тим на своїх товариських мітинґах, а кожде товариство, котре годиться повинно вибрати комітет для вистави, який мавби за обовязок разом з делеґатами, вибраними другими товариствами, зробити все, щоби на осінній виставі український народ виступив так, як се належиться.

Тимчасовий Український Комітет.

КОМБІНАЦІЙНА ПРЕМІЯ В КНИЖКАХ
ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Видавництво У. Н. С. „Свобода" постановила поновити премію для передплатників „Свободи", однак у відмінній від попередної премії формі.

Попередна премія з місяця січня с. р. полягала на тім, що кождий передплатник, котрий прислав передплату в тім місяци, дістав премію від річної передплати книжок вартости $2.00, від піврічної $1.00 а від чвертьрічної 50 цнт.

Теперішна комбінаційна премія в книжках, яку отворимо з днем 1-го квітня буде тривати аж до відкликання. З тої премії будуть мати право користати всі ті пп. передплатники, котрі надішлють свої передплати почавши від 1-го квітня с. р. і ті передплатники, котрі прислали свої передплати в місяцях лютім і марцю с. р.

На сю комбінаційну премію призначується знижену ціну на книжках. І так:

Хто пришле цілорічну передплату і $3.00 на книжки, той дістане книжок вартости $6.00.

Хто пришле піврічну передплату і 1.50 на книжки, той дістане книжок вартости $3.00.

Хто пришле чвертьрічну передплату і $1.00 на книжки, той дістане книжок вартости $1.75.

Передплатник, котрий не схоче скористати з такої обниженої ціни на книжках, а пришле тепер саму передплату, може зажадати від адміністрації „Свободи" прислання йому **Преміового купону на книжки,** який передплатник буде міг в довільнім йому часі викупити, присилаючи на книжки одну з висше згаданих квот.

Щоби чимось винагородити тих пп. передплатників котрі прислали свої передплати в місяцях **лютім і марци,** поширяемо сю премію знижених цін на книжках і на них, і дозволяемо їм жадати від адмін. „Свободи" вислання їм такого купону, або можуть відразу присилати відповідну до присланої ними передплати квоту на книжки, а їм вишлеться кождого часу книжки подвійної вартости.

Преміові купони знижених цін на книжках будуть видавані кождому передплатникови з місяців лютого, марця і квітня лише на квоти залежні від надісланої ними висоти передплати, а не більшої.

Книжки належить вибирати з катальоґа книгарні „Свободи". У кого такого катальоґа нема, нехай звернеться до „Свободи". Можна вибирати з катальоґа всі книжки, з винятком букваря і молитвенників. Коли якась книжка подана в катальоґу зістала вичерпана, тоді книгарня „Свободи" вишле иншу книжку.

Видавництво „Свободи":

Отсим пересилаю свою передплату в сумі $.......... і рівночасно залучаю $.......... на Ваш Преміовий купон на книжки по обниженій ціні.

Імя ....

Адреса ....

Місц. ....

Вислав передплату дня ....

УВАГА: Сей купон проситься витяти і прислати на адресу „Свободи" враз з належитостию за передплату і книжки, або заховати його і в довільнім часі скористати з сеї премії зниженої ціни на книжках.

Адреса:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВЧЕНИЙ ПОЯСНЯЄ, ЯК ВАРИТИ САМОЮ СИЛОЮ СОНЦЯ.

У второк виступав у Вашінґтоні перед зборами учених, належачих до Національної Академії Наук, др. С. Д. Ебот, і поясняв вживанне сонічної печи, в котрій все вариться і печеся при помочи самого сонця, без жадного опалового средства. Він казав, що його жена вживала сеї печи вже від довшого часу в своїм мешканню в Мавнт Вилсон в Каліфорнії. Він предложив на відчиті бляшанку фасолі, котру, як він каже, зварено і законсервовано при помочи сонячного світла; він просив присутних покоштувати фасолі і переконатися, що сонячна консерва смакуе ліпше, як роблена при помочи звичайного огню.

Вчений пояснив, що піч мае заглублений рефлектор, до котрого притикае звичайна рурка, повна олію, котрий мае забирати теплоту сонічних лучів, зібрану на рефлекторі. Сей цилїндер може задержати зібране тепло через ніч, так що на другий день можна уживати тепла, зібраного попередного дня. До рефлектора долучений також механізм, котрий обертае цілий прилад до сонця в міру того, як сонце посуваеться по небі. Др. Ебот признав, що покищо сонячна піч е дуже дорога і може служити лише богачам, але з часом вона подешевіе і стане власностю цілого людства.

По Україні.

Повстання.

Цілком зрозуміло, що експеримент („опит революции", як каже Ленін), який провадиться на Україні, викликае проти себе рух протесту. Де суспільність не мае волі слова, преси, зібрань, союзів, там доводиться ставати на єдино-можливий шлях боротьби — зброєю. Треба зазначити, що повстання по всій Україні ідуть під прапором самостійної України. Армія Врангеля, обтяжена гріхами денікінської реакції, не могла рахувати на симпатії населення України. Повстанці, що були близько від фронту Врангеля, почали відходити на захід і на північ, щоб не зустрітися з „білими". На терені Врангеля населення не йшло на мобілізацію. Инше відношення до власти Української Народної Републики. Традиції української державности по Україні відновив похід п. Омеляновича-Павленко від 6. грудня 1919 р. по 6. мая 1920 р. В сих безперечних симпатіях я переконався сам, бо попадав на сліди армії в вересні і жовтні, мандруючи по Україні. Взагалі кождий селянин вважае за свій обовязок допомогти чоловікови, який себе називае „самостійником", або про якого він так думае. (В сьому мав нагоду пересвідчитись на собі). Цілий рік 1920 не переставали вибухати повстання. Особливо сильні повстання були в вересні в звязку з неудачами большевиків на фронті. Війна мае дуже жорстокий характер: в полон не беруть. На Херсонщині в Александрівськім повіті оперувала ґрупа від 20 до 30 тисяч під командою Степового. Неодночасно ся ґрупа захоплювала такі пункти: Знаменка, Цибульов, Пятихатки. В жовтні ся ґрупа рушила була на захід до армії Української Народної Републики, але видержавши кілька боїв за Елисаветградом, мусіла вертатись, бо було мало зброї. З часу перемиря з Поляками большевики всю увагу звернули на повстанців. Характерна відозва 14 армії, бо вона вказуе національний характер українських повстань. В сій відозві 26. падолиста 1920 р. перечисляються всі вороги від Краснова і до Петлюри, яких удалося перемогти большевикам. Але ще є, мовляв, бандити повстанці, котрі на петлюрівські гроші продовжують руйнувати нашу републику. — Проти повстанців ужито таких заходів: за стоянку повстанців у селі відповідають всі селяне. Селян убивають, грабують, хати їх палять, коли до них заходять повстанці. Село поділено на десятки і кождий десятихатний відповідае за те, що діеться в його десятку. Коли хто ночує у селянина, він повинен заявити місцевій власті. Ранійше мобілізації большевики не могли перевести: мобілізовані тікали і поповняли повстанські загони. Тепер дезертирів грабують, забирають все майно дезертира, або його родичів. Тюрми набиті селянами, про яких ведуть слідство за давноминулі гріхи проти большевицької власти (головно за повстання). Про характер повстанського руху можно судити по списках розстріляних. Уже немає буржуазії, є українське селянство, українська інтеліґенція і робітництво. Нпр. в Криворізькім районі в вересні був арештований робітничий повстанський комітет і члени його розстріляні.

Повстанець-анархіст Махно втратив популярність між селянством. Ядро його банди складається з елементів високо-злочинних, грабіжницьких, а тому, що вже не має буржуазії, як обєкту грабування, терпить селянство. Махно з сеї причини не мав великих успіхів у боротьбі з большевиками літом, бо маси йшли не до його, а до инших ватажків. До весни велике повстання на Україні че можливе. Окрім того на Україні стоїть богато війска, яке поки що тримає її „в ежових рукавицях".

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Товариство Вільні Козаки с. Росільна, від. 196 У. Н. С., повідомляе, що надзвичайний мітинґ товариства відбудеться о 7. годині вечером, в суботу дня 30. цвітня с. р. в галі церковній при Ґрін і Сосекс ул. На порядку нарад справа Сиротиниця і вирівнанне місячних вкладок. Неявившийся член заплатить кари 50 цнт., урядник 1 дол. — В. Мартинець, предс.; І. Марусин, секр.

ЗВІТ

УКРАЇНСЬКОГО ГОРОЖАНСЬКОГО КОМІТЕТУ У ЛЬВОВІ за місяць: січень і лютий 1921.

(Дальше).

Приходи У. Г. К. за місяць лютий 1921 р. виносили:

А) З краю:

	Мп.
1) вписове, вкладки, збірки і т. п.	106.884
2) на інтернованих і полонених	39.061
3) на інвалідів	12.303
4) на безроб. службовиків.	1.200
5) на вдови і сироти	3.900
6) для голодуючих Гуцулів.	700
7) на родину бл. п. Ячника	1.000
8) на університетську молодіж	14.206
9) зворот позичок	970
10) зворот позичок Шкільної Секції	2.690
	182.914

Б) **Американські Українці прислали:**

1) на загальні цілі У. Г. К.	651.321
2) для голодуючого населення	689.880
3) на вдови і сироти	368.000
4) для інтернованих і полонених	24.500
	1,433.708

Разом: З краю.... 182.914
З Америки 1,433.708

1,616.622

Розходи У. Г. К. в місяці лютім 1921 р. були слідуючі:

1) Допомога товариствам і інституціям:		
а) театрал. дружині	20.000	
б) нац. музей	15.000	
г) Ремісника Бурса	10.000	
в) ученики академ. гімназії	10.000	55.000
2) Окр. У. Г. К.:		
а) Стрий	10.000	
б) Золочів	2.000	
в) Станиславів	50.000	62.000
3) харчі		645.175
4) одіж і біля		960.000
5) адміністрація і часописи.		62.632
6) запомоги і позички		64.275
7) інтерновані і поворотці		1.690
8) інваліди, полонені, біженці, вдови		21.310
9) оборона обжалованих, кавції, інтервенції		94.880
10) безробітні службовики		29.000
11) на закупку харчів для Синвеідська і околиці		250.000
12) на закупку харчів для Гуцульщини через товариство „Чорногора" в Коломиї		1,700.000
13) запомоги універ. молоді		17.500
14) Шкільна Секція		31.700
15) для родини бл. п. Ячника		5.000
		4,010.162

Секція Запомогова.

I. СІЧЕНЬ.

Грошевих підмог видано в січни:

а) беззворотних від 20 до 100 Мп. для 62 родин, на суму 2.850 Мп.

б) позичок від 100 до 5000 Мп. для 38 родин, на суму 33.765 Мп.

в) поворотцям з тюрем на зелізницю, харчі і пр. видано 2.365 Мп.

г) заплачено аптеку за 24 рецепти 970 Мп.

Харчами видано 100 кг. муки і 20 пушок молока.

З одягу видано:

а) 55 жінкам: 7 м. фляНелі, 12 хусток, 5 спідниць, 14 шлафроків, 4 жакети, 15 пар черевиків.

б) 46 мущинам: 22 пари черевиків, 8 блуз, 9 штанів, 7 курток, 6 сорочок, 3 пари підштанців, 7 пар рукавичок.

в) 42 дітям: 4 пари панчіх, 18 пар черевиків, 2 загортки, 31 мотків волічки, 2 фартушки, 3 шлафроки, 2 більші і 13 меньших светерів, 4 суконки, 7 хусточок.

I. ЛЮТИЙ.

Грошевих підмог видано:

а) беззворотних від 60 до 300 Мп. для 28 родин, на суму 8.300 Мп.

б) позичок від 100 до 5000 Мп. для 51 родин, на суму 55.945 Мп.

Одяг одержало 47 родин згл. осіб: 5 блуз, 12 штанів, 1 кожушок, 11 курток, 17 сорочок, 16 підштанців, 41 пар черевиків, 1 спідницю, 2 шлафроки, 3 пари рукавичок, 2 чустки, 13 светерів, 2 суконки, 4 фартушки, 16 мотків волічки і 2 м. фляНелі.

Секція помочі інтернованим, арештованим і полоненим.

I. СІЧЕНЬ.

Секція видавала арештованим, інтернованим і інвалідам, які находилися у львівських тюрмах, таборах і заведеннях (кромі „Дому інвалідів" удержуваного „Самаританською Секцією"), а також біженцям з України грошеві допомоги, одяг і харчі.

Грошевих допомог видано 5 на суму 2.150 Мп. Кромі сего зі сум переданих Урядом У. Н. Р. для біженців з України видано одну запомогу в висоті 1.000 Мп. і переслано до таборів інтернованих: в Тернополі через О. У. Г. К. Тернопіль 50.125 Мп., до Пикулич через пп. Огородники і Мартиненка раз 25.000 Мп., а другий раз 1500 Мп., до Ланцута через ген. Пилькевича 5.000 Мп. і 500 Мп.

6. січня улаштувала Секція для біженців з України Святий Вечір, у якому взяло участь більше чим 200 осіб, а якого кошти виносили 15.076 Мп. Рівнож улаштовано Святий Вечір для інтернованих на бараках на Ялівці коштом 2761 Мп.

Одагу видано: 1 блюзу, 1 штани, 1 куртку, 6 пар білля, 3 сорочки.

Обіди видавано з двох кухонь:

Кухня в „Народнім Домі" варила для вязнів в тюрмі при ул. Баторія, куди видано 3766 обідів, для вязнів у т. зв. „Бриґідках", куди видано 2390 обідів і для біженців і поворотців, яким видано 240 обідів. До гарнізонного арешту при ул. Жовківській можна передавати харчі лиш два рази в тиждень, тому то і друга кухня, при ул. Жовківській ч. 28 варида лиш два рази в тиждень і видала 350 обідів. Разом 6746 обідів.

Біженцям в Янівських бараках видавано харчі, з яких вони самі готовили собі страву.

Для кухонь і для біженців зужито в січни слідуючі харчі:

	Кухня Н. Діи	Жовківська 28	Біженці	Разом
	В кільограмах			
Біла мука	42.25	34.—	—.—	76.25
Раз. мука	106.50	—.—	—.—	106.50
Риж	51.95	—.—	—.—	51.95
Фасоля	176.—	12.—	100.—	288.—
Мамалиґа	50.—	42.—	172.—	264.—
Пенцак	68.—	4.—	—.—	72.—
Гречана каша	38.—	5.—	—.—	43.—
Пшоно	58.—	6.—	—.—	64.50
Бульба	3,246.—	315.—	1.092.—	3.653.—
Мясо	47.50	—.—	—.—	47.50
Марґар.	32.50	—.—	3.—	35.50
Солонина	3.75	—.—	38.—	41.75
Смалець	53.50	11.50	6.50	71.50
Ячмінна каша	—.—	—.—	37.—	37.—
Сіль	—.—	7.—	5.—	12.—
Сахарина	20 кор.	—.—	8 кб	28 кб

До тюрем, біженцям і поворотцям видано також 7.15 кг. тютюну і 700 папіросів.

II. ЛЮТИЙ.

Грошевих допомог видано 4 на суму 1.690 Мп.

Одягу видано: 2 куртки, 1 штани, 1 блузу, 5 підштанців, 9 сорочок, 1 пару черевиків.

Обіди видавано так, як і в попереднім місяци з кухні у „Нар. Домі":

	обідів
для вязнів при ул. Баторого	2.973
для вязнів у „Бриґідках	2.350
для поворотців, біженців і пр.	180
З кухні при ул. Жовківській до гарн. арешту	226
Разом	5.729

Для тих кухонь зужито слідуючі харчі:

	Кухня	Жовківська ч. 28	Разом
	В кільограмах		
Біла мука	15.—	2.—	17.—
Разова мука	58.—	9.—	67.—
Риж	84.—	3.—	87.—
Фасоля	97.—	5.—	102.—
Мамалиґа	70.—	32.—	102.—
Пенцак	64.—	—.—	64.—
Греч. каша	—.50	—.—	—.50
Бульба	2.225.—	220.—	2.415.—
Мясо	1.50	—.—	1.50
Марґарина	20.75	—.—	20.75
Солонина	35.75	3.50	39.25
Смалець	20.90	2.50	23.40
Пшоно	—.—	10.—	10.—
Сіль	—.—	4.—	4.—
Хліба	—.—	16 бох.	16 бох.

Тютюну видано 4 кг. і 1.200 папіросів. Кромі сего вислано до табору полонених в Пикуличах 4 кг. тютюну.

Самаританська Секція.

I. СІЧЕНЬ.

1) Відділ інформаційний давав відомости про полонених і померших по польських таборах і на Великій Україні старшин і стрільців. Інформації давано устно і листовно, писем полагоджено 45.

2) Відділ опіки над полоненими і інтернованими поза Львовом видав допомоги:

	Мп.
полоненим в Тухові	21.300
поворотцям з польського пол.	5.664
Виселенцям з Гая	2.679
політичним вязням	3.000
полоненим в Вадовичах	10.000
інтернованим у Вадовичах і на Домбю на Свята	75.000
	117.643

Тютюну видано 1.25 кг., папіросів 14.000 штук.

Повертаючим з неволі видано 8 сорочок, 2 хустини до носа, 17 штанів, 4 пари черевиків, 2 блузи, 2 куртки і 10 жакетів.

3) Опіка над цивільним населенєм: видано ліки на 25 рецепт, безплатних лікарських відвидин у бідних хорих уділено в 16-ти случаях. Тром вдовам видано допомогу в сумі 900 Мп.

4) В удержуванім Секцією „Українськім Домі Інвалідів" поміщається 11 інвалідів, які кромі повного удержання працюють у власній шевській майстерні, на улаштованнє якої Секції видала у січни 10.000 Мп.

II. ЛЮТИЙ.

1) Відділ інформаційний полагодив 39 писем.

2) Відділ опіки над інтернованими і полоненими видав слідуючі допомоги:
Політичним вязням .... 10.000 Мп.
Поворотцям з пол. полону.. 1.710 Мп.

З одежі видано: 10 штанів, 3 спідниці, 2 жакети, 8 блуз, 4 пари черевиків. Тютюну видано 5 кг., папіросів 19.000 штук.

3) Цивільному населенню видано даром ліки на 14 рецепт, лікарі відвідали безплатно 8 хорих. 6 вдовам виплачено 2.100 Мп.

4) На майстерню шевську при „Укр. Домі Інв." видано 14.000 Мп., а для самого „Дому Інв." 3.500 Мп.

Посередництво праці.

I. СІЧЕНЬ.

Пошукувало праці: Мущин 29, жінок 14.

Одержало місце: Мущин 10, жінок 8.
Підприємців зголосились 10.

II. ЛЮТИЙ.

Пошукувало праці: Мущин 23, жінок 13.

Одержало місце: мущин 17, жінок 8.
Підприємців зголосилось 9.

(Конець буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОДОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.

